

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/3648	7 december 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 68/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

b/a **[REDACTED]**
[REDACTED]
Kolonel-KLu

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]
Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/3648 d.d.
7 december 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID
HSV
HAI
HMA
Archief

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

68/93

(Afgesloten 071000 DEC 1993)

Internationale vredesinspanningen

De voormalige leider van het VN-overgangsbewind in Cambodja, Akashi, zal een aantal taken van de VN-bemiddelaar inzake het Joegoslavische conflict, Stoltenberg, overnemen. Indien de Veiligheidsraad instemt met het daartoe strekkende voorstel van SG Ghali, zal Stoltenberg weliswaar namens de VN co-voorzitter blijven van de vredesconferentie in Londen die onder meer de huidige besprekingen in Genève sanctioneert, maar zullen de diplomatieke activiteiten die Stoltenberg tot op heden in samenwerking met EU-bemiddelaar Owen uitvoert, deels worden overgenomen door Akashi.

Bosnië-Herzegovina

Hoewel internationale functionarissen hebben gesteld dat tijdens de onderhandelingen die vorige week zijn gevoerd over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina sprake was van een constructieve atmosfeer, zijn geen concrete resultaten bekend gemaakt. Volgens de Bosnisch-Servische politieke leider Karadzic zijn de Moslims en Serviërs het grotendeels eens geworden over opdeling van Sarajevo in een Servisch en een Moslim-deel. De Bosnische president Izetbegovic bevestigde dat de besprekingen met name de toekomst van Sarajevo betroffen en dat in het overleg enige vooruitgang was geboekt, maar gaf aan dat de kans op overeenstemming uiterst klein blijft. Hij onderstreepte onder geen beding een verdeling van Sarajevo te zullen aanvaarden.

Overigens zijn er aanwijzingen dat de Serviërs zich bereid hebben getoond om 2/3 van de Bosnische hoofdstad aan de Moslims te laten, mits dezen op hun beurt twee enclaves aan de Bosnisch-Servische grens, te weten Srebrenica en Zepa, op zouden geven. De Serviërs hebben reeds lange tijd aangegeven deze enclaves uiteindelijk onder hun controle te willen brengen. Dit lijkt niet met militaire middelen te kunnen worden gerealiseerd zonder negatieve internationale reacties uit te lokken, omdat de betreffende enclaves door de VN zijn uitgeroepen tot "beveiligd gebied". Door concessies ten aanzien van Sarajevo hopen de Serviërs te bewerkstelligen dat de Moslims alsnog één of meer van deze gebieden opgeven. Het is echter uiterst onwaarschijnlijk dat Izetbegovic met het Servische voorstel zal instemmen, niet in de laatste plaats omdat de "beveiligde gebieden" de internationale (militaire) betrokkenheid bij het conflict in Bosnië-Herzegovina garanderen.

Inmiddels is bekend gemaakt dat de partijen elkaar op 15 december zullen ontmoeten voor een nieuwe besprekingsronde. Het blijft echter onwaarschijnlijk dat op korte termijn een voor alle partijen aanvaardbaar onderhandelingsresultaat kan worden bereikt.

Sinds vorige week is weer sprake van zware strijd in noordoost-Bosnië. Enerzijds zouden de Bosnische (Moslim-)strijdkrachten aanvallen uitvoeren op Kroatische stellingen bij Zepce en op Servische ten noorden van Sarajevo. Anderzijds is opvallend dat de Serviërs, die zich een aantal maanden grotendeels hebben beperkt tot het consolideren van hun posities, in de genoemde regio de militaire druk op de Moslims opvoeren. Bosnische functionarissen hebben gesteld dat het Servische optreden tot doel heeft de politieke leiding van de Moslims tot een grotere toegeeflijkheid te bewegen in de komende onderhandelingsrondes. In dit verband is vermeldenswaard dat de Bosnische media opnieuw spreken over een Servisch-Kroatische militaire samenwerking bij Maglaj en Tesanj. Overigens kunnen de Servische operaties ook tot doel hebben de uitgangspositie te verbeteren met het oog op mogelijke offensieven gericht op de vestiging van een alternatieve oost-westcorridor door noordoost-Bosnië.

Op 30 november heeft zich in het door Serviërs belegerde Tuzla een zware explosie voorgedaan. Volgens Bosnische (Moslim-)media hebben Serviërs een poging gedaan een fabriek voor chemische producten op te blazen. Daarbij zouden zij zijn geassisteerd door een MiG-29/FULCRUM gevechtsvliegtuig van de "Joego-

[REDACTED]

slavische" luchtmacht. Laatstgenoemde beschuldiging is onjuist en dient waarschijnlijk met name politiek-propagandistische doeleinden. Wel is denkbaar dat Bosnisch-Servische eenheden de (omgeving van de) fabriek hebben beschoten met zware wapens. De Bosnisch-Servische militaire leider Mladic heeft herhaaldelijk gewaarschuwd voor de produktie van strijdgassen in de betreffende fabriek en in dit verband gedreigd met militaire actie. De Bosnische Serviërs zijn in het bezit van FROG-7 grond-grondraketten, SA-2 GUIDELINE luchtdoelraketten (waarmee zij de afgelopen weken ook gronddoelen hebben beschoten), en ORKAN meervoudige raketwerpers. Het meest voor de hand ligt dat de beschieting van het fabrieks-complex is uitgevoerd door ORKANs.

Volgens een verklaring van de HVO, de belangrijkste Bosnisch-Kroatische politieke en militaire organisatie, zijn de afgelopen week in de omgeving van Vitez meer dan honderd leden van de HVO uitgeweken naar Kroatië. De omgeving van Vitez is feitelijk volledig ingesloten door Moslim-eenheden. Dit onderstreept dat de HVO-linies in centraal-Bosnië onder zware druk van de Moslims staan. Vermoedelijk kunnen zij uitsluitend gehandhaafd worden door militaire steun vanuit Kroatië zelf.

In dit verband is wellicht vermeldenswaard dat Britse UNPROFOR-eenheden bij Tomislavgrad een Kroatisch militair konvooi hebben waargenomen waarvan één van de voertuigen was beschilderd met de letters "ZNG". Deze afkorting wordt door de Kroatische strijdkrachten gebruikt ter aanduiding van de eenheden die in de strijd in Kroatië in 1991 tegen de toenmalige JNA zijn ingezet. Volgens de betreffende Britse melding was een van de in het konvooi meerrijdende ambulances gevuld met wapens en munitie. Dergelijke meldingen onderstrepen dat er, in tegenstelling tot wat de Kroatische regering volhoudt, ook Kroatische reguliere eenheden worden ingezet in Bosnië-Herzegovina.

Er zijn aanwijzingen dat de populariteit van het voormalige presidiumlid Abdic, die in de Moslim-enclave rond Bihac strijd levert met Bosnische regeringstroepen, enigszins is afgenomen. Dit zou vooral verband houden met het feit dat Abdic vorige week in de enclave een algemene mobilisatie heeft afgekondigd en politieke tegenstanders zonder proces gevangen houdt. Ook het verbod van Abdic op de aanvoer van hulpgoederen naar Bihac en omgeving kan een rol hebben gespeeld. Er zijn overigens aanwijzingen dat aan de mobilisatiemaatregelen slechts gedeeltelijk gehoor wordt gegeven. Vooralsnog is er echter geen reden om aan te nemen dat de militaire of politieke positie van Abdic onder zware druk staat.

De leider van de extreem-nationalistische Kroatische Rechtvaardigheidspartij (HSP), Paraga, heeft naar verluidt aangeboden de militie van zijn partij (HOS) in te zetten aan de kant van de Bosnische strijdkrachten. Deze melding is niet bevestigd, maar is in overeenstemming met eerdere politieke stellingnames van Paraga. De HOS is vorig jaar in Kroatië verboden omdat de HSP zich verzette tegen pogingen van de Kroatische president Tudjman om de autonoom opererende milities onder controle van de reguliere strijdkrachten te brengen. Sindsdien heeft de HOS vrijwel uitsluitend geopereerd in Bosnië-Herzegovina. Opvallend was daarbij dat Paraga, in tegenstelling tot de in hoge mate door het Kroatische bewind gecontroleerde HVO, zich inzette voor behoud van Bosnië-Herzegovina als multi-etnische staat. Tegen deze achtergrond is denkbaar dat Izetbegovic bereid zal zijn op het aanbod van Paraga in te gaan, te meer omdat dit zijn eigen aanspraak president van alle bevolkingsgroepen te zijn geloofwaardiger maakt. Het is evenwel de vraag of Izetbegovic geïdentificeerd wil worden met een extreem-nationalistische Kroatische stroming, die zich naar verwachting ook aan politieke controle van Moslim-zijde zou onttrekken.

Kroatië

De afgelopen dagen is bevestigd dat in de tweede helft van november opnieuw geheime besprekingen zijn gevoerd tussen vertegenwoordigers van de Kroatische regering en van de Krajina, de "Servische Republiek" in Kroatië. Deze besprekingen, die tot stand zijn gekomen na bemiddeling van de EU-waarnemersmissie en van UNPROFOR, zijn gevoerd in een plaats vlak bij de Servische hoofdstad Belgrado. Zij vormen een vervolg op het geheime overleg dat begin november is gevoerd in de Noorse hoofdstad Oslo, waarbij nagenoeg overeenstemming was bereikt over een staakt-het-vuren en economische samenwerking. Zoals bekend werden de besprekingen in Oslo afgebroken na bekendmaking van een vredesinitiatief door Tudjman, dat volgens de Serviërs haaks op (de uitkomsten van) het overleg stond.

Tijdens de onderhandelingen in Belgrado is in beginsel afgesproken dat in de frontlinie in de Krajina een gedemilitariseerde zone van 2 kilometer zal worden

ingesteld. De Kroaten hebben toegezegd dat zij in de meeste gevallen hun eenheden 2 km zullen terugtrekken. De Serviërs hebben hun eerdere eis laten vallen, dat de Kroatische strijdkrachten zich volledig moeten terugtrekken uit de eerder dit jaar op de Serviërs veroverde delen van de "Pink Zones". Aangaande de soevereiniteit over de Krajina, waarover beide partijen diametraal tegengestelde opvattingen huldigen, zijn geen afspraken gemaakt. Ook met betrekking tot de situatie in het zuiden van UNPA-zuid geeft geen van beide partijen blijk van concessiebereidheid. Deze regio is voor beide partijen van groot belang, met name voor de energievoorziening. Bovendien liggen juist daar een aantal Kroatische steden binnen bereik van de Servische artillerie. Indicatief voor de problematiek is dat UNPA-zuid het enige deel van Kroatië is waarvoor nog geen alomvattend staakt-het-vuren is overeengekomen en waar momenteel het leeuwedeel van de gewapende incidenten plaatsvindt.

Na afloop van de besprekingen in Belgrado betoonden de Kroatische onderhandelaars zich bereid het akkoord onmiddellijk te tekenen. De Servische delegatie gaf echter aan dat niemand de verantwoordelijkheid daarvoor op zich wilde nemen in de aanloop naar de verkiezingen die op 12 december in de Krajina zullen worden gehouden. Daarom is overeengekomen de onderhandelingen te hervatten zo snel dit politiek mogelijk is.

De Serviërs zien in een dergelijke overeenkomst vermoedelijk een mogelijkheid om het bestaan van "hun" republiek te verlengen. Zij zullen echter de indruk willen vermijden substantiële concessies te hebben gedaan aan de Kroatische regering, omdat dit in de verkiezingscampagne tegen hen gebruikt kan worden. Zoals reeds eerder gemeld, hebben de Kroaten ook belang bij een vergelijk met de Serviërs, onder meer omdat dit ertoe zou leiden dat de Servische beschietingen op Kroatische steden worden stopgezet. Tevens hoopt Kroatië door een dergelijke overeenkomst zijn internationale aanzien te verbeteren. In dit verband is vermeldenswaard dat Tudjman gisteren heeft verklaard dat zijn land niet opnieuw offensieven zal inzetten om gebied op de Serviërs te heroveren. Bovendien zou een akkoord de Kroatische strijdkrachten in de gelegenheid stellen hun militaire assistentie aan de Bosnische Kroaten te vergroten. Overigens is er, zoals reeds eerder gemeld, geen reden om aan te nemen dat de Kroatische autoriteiten hun uiteindelijke doelstelling, te weten het (ook in het VN-plan voor Kroatië voorziene) herstel van hun gezag over de Krajina, hebben opgegeven.

Macedonië

De Griekse minister van Buitenlandse Zaken Pangalos heeft in een interview gesteld dat de strijd om de naamgeving van Macedonië niet meer de hoogste prioriteit geniet en feitelijk verloren is. Wel stelde hij te zullen blijven eisen dat Macedonië formeel de Griekse grenzen erkent en bovendien het symbool van het oude Macedonische koningshuis, dat door Griekenland als Grieks cultuurgoed wordt beschouwd, uit het staatswapen verwijdert. De uitspraak van Pangalos houdt verband met het feit dat een aantal leden van de EU, primair Duitsland, vorige week hadden aangegeven volledige diplomatieke betrekkingen met Macedonië te willen aangaan, ondanks het Griekse verzet tegen internationale erkenning van het land onder die naam. Griekenland beschouwt Macedonië als een bron van instabiliteit op de Balkan en ziet de naamgeving als een impliciete aanspraak van Macedonië op gelijknamig Grieks grondgebied.

Op 4 december hebben de leden van het Macedonische kabinet die de belangrijkste etnisch-Albanese partij (PDP) vertegenwoordigden, hun ontslag aangeboden. Een reden voor dit besluit werd niet gegeven, maar vermoedelijk bestaat er verband met de arrestatie vorige maand van enkele etnische Albanese, onder wie een kabinetslid van de PDP, in verband met wapensmokkel vanuit Albanië. Deze melding onderstreept dat de etnische spanningen in Macedonië oplopen. Met name de economische crisis waarin het land verkeert heeft de spanningen tussen beide bevolkingsgroepen verscherpt en separatistische tendensen onder de Albaneseen (+25% van de bevolking) aangewakkerd.

Servië/Montenegro

Recente opiniepeilingen geven aan dat de uitslag van de parlementsverkiezingen in Servië, die op 20 december zullen worden gehouden, nog verre van zeker is. Vooralsnog geeft iets meer dan 20% van de ondervraagden voorkeur voor de regerende socialisten van president Milosevic aan, terwijl 22% stelt te zullen stemmen op het zich democratisch noemende oppositieblok. De voormalige coalitiegenoot van de socialisten, de extreem-nationalistische SRS, zou met 12,5% van de stemmen de op één na grootste partij blijven. De nieuwe nationalistische partij van de voormalige militieleider Arkan zou niet meer dan 2% krijgen. Opmerkelijk

was dat meer dan 1/3 van de ondervraagden nog geen keuze heeft gemaakt. Vermoedelijk zal een groot aantal van hen uiteindelijk voor de socialisten stemmen. Desondanks geeft de opiniepeiling aanleiding tot twijfel of Milosevic c.s. erin zullen slagen hun belangrijkste doelstelling te realiseren, te weten een absolute meerderheid in het parlement.

De "Joegoslavische" premier Kotic heeft dezer dagen een bezoek gebracht aan Bulgarije, waarbij hij de Bulgaarse regering heeft verzocht te bemiddelen om de VN-sancties tegen zijn land te doen opheffen. De Bulgaarse regering heeft echter aangegeven in de huidige omstandigheden daarvan geen voorstander te zijn en slechts een verzachting van de sancties te willen steunen indien alle buurstaten van "Joegoslavië" zich achter dit verzoek zouden scharen. Het bezoek van Kotic is onderdeel van de voortdurende "Joegoslavische" pogingen om het economische en politieke isolement van het land te doorbreken.

Conclusie/vooruitzicht

Vooralsnog blijft de kans op een doorbraak in het overleg over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina uiterst klein. Ondanks een verhoging van de Bosnisch-Servische militaire druk, die vermoedelijk mede bedoeld is om de Moslims tot meer concessies te bewegen, zullen de Servische voorstellen voor opdeling van Sarajevo waarschijnlijk door de Bosnische president Izetbegovic worden verworpen.

De Kroatische posities in met name centraal-Bosnië staan onder grote druk van de Moslims. Aangenomen wordt dat onder invloed daarvan de militaire assistentie aan de HVO vanuit Kroatië verder zal groeien. Er zijn aanwijzingen voor de aanwezigheid van Kroatische elite-eenheden in Bosnië-Herzegovina.

Zowel de Kroatische regering als de Kroatisch-Servische autoriteiten lijken geïnteresseerd in een staakt-het-vuren in de Krajina. Van een duurzaam akkoord over de toekomst van dit gebied zal echter geen sprake zijn.

Volgens de jongste opiniepeilingen zullen de Servische socialisten er in de komende verkiezingen vermoedelijk niet in slagen de absolute meerderheid in het Servische parlement te heroveren.

Het ontslag van de etnisch-Albanese leden van het Macedonische kabinet wijst erop dat de etnische spanningen in die republiek zich verder verscherpen.